

Zenei szemle.

Az elmúlt hónap zeneművészeti eseményei eltörpülnek az Operaház bezárása mellett. A zenekar fizetésemelési sztrájkja miatt előadásokat bizonytalan ideig nem tarthatnak. Mit hoznak az események, nem tudhatjuk; lehet, hogy segítséget kereső soraink elkésnek (ez volna a legjobb megoldás), de mert gyökeres gyógyulás alig remélhető, kísérjük meg megkeresni a betegség okait.

Először is dologi és személyi kiadásokkal kell számolnunk. A dologi kiadások aligha csökkenthetők, mert feltesszük a veszteségről, hogy az állam nehéz anyagi helyzetét eddig is szem előtt tartotta. A személyi kiadások azonban szegénységünkhöz mérten túlmagasak és indokolatlanok. Nincs Európában még egy operaház, amelynek ilyen nagy összzszemélyzete volna. A műszaki és segédszemélyzet mai létszámán valószínűleg nem szabad változtatni, de a balettkar, énekkar és zenekar létszámát csökkenteni akként is lehetne, hogy állandó törzskarra és esetenként behívható közreműködőkre kellene őket osztani. A szólószemélyzetet redukálni kell és lehet. A legjobbakat megtartani, megfelelőbben kihasználni s esetleg jobban meg is fizetni. De tíz karmesterre, hét baritonistára, hat tenoristára stb. egy ilyen szegény ország operaházának nem lehet szüksége. Még a kettős szereposztás művészetiileg igen helyes elvének keresztülvitele mellett sem.

Operaházunkat kultúránk egyik dicsőségének tartottuk, annak akarjuk tartani ezután is, de meg kell rónunk azt a szellemet, amely nem számol összetört országunk szegénységével. Az egész magyar társadalom joggal veszi rossz néven legkitűnőbb énekművészeinktől, hogy fizetési igényeiket az állammal szemben — ha mérsékelték is — nem mérsékelték megfelelően. Ha művészeink belenéznének a tengődő ma-

gyar társadalom szívébe, hazafias kötelességérzetből bizonyára méltányosabbak lennének. És itt a hazafias jelző nem frázis, hanem a — lét.

Igen nehéz a zenekar kérdésének a megoldása. Ez a zenekar: zenekultúránk tengelye, a szemünkfénye. Ha felbomlik, jó időre vége csaknem minden zeneművészetnek. Ez a testület most fizetésemelés miatt sztrájkolt. Helytelenül! Ma már bizonyára ők maguk is elítélik tettüket. De bizonyos szempontból igazukat nem lehet vitatni. Hiszen ma 2—4 milliós fizetésből megélni nem lehet. És különösen nem lehet akkor, amikor nap-nap után 7—8 órán át szakadatlanul az idegeivel keresi valaki a kenyerét. Rettenetes idegmunka a zenekarban játszás. Csaknem kiforgatja az embert emberi mívoltából. Szenzibilissé, egészségteleenné, néha a zenénkívüli dolgok iránt ítéletnélkülivé teszi. Ezért sem szabad annyira megróni a zenekart egyébként jogos felháborodást kihívó sztrájkjukért. Aztán a zenekari tagnak úgy kell a pihenés, mint a természetnek a tél. Ezek az emberek pedig nap-nap után játszának, aztán hangversenyekre készülnek (filharmónia), sőt tanítanak is.

Végül az Operaház mai vezérkarának költségeit csökkenteni lehetne. *Csupán az intézet művészeti sorsának oszlopait kell megtartani és nagytekintélyű magyar zenei vezetőt kell az Operaház élére állítani!*

Ebben a rovatban elsősorban a magyar zeneélet eseményeiről számolunk be. A hangversenyek közül is ezek érdekelnek. Több külföldi művész járt most is nálunk, de az évekkel ezelőtt megindult hangversenyáradat apadóban van. A rossz gazdasági helyzet jó művészeti rostanak bizonyult.

A Szepesi Szövetség január 25-én tartott „löcsei kultúrest"-jén olyan régi magyar zeneművet hallot-

tunk, amellyel a magyar zenetudomány még foglalkozni fog. Sztankó Béla zenetudós a XVII. századbéli „Löcsei Tabulaturás Könyv“-ből megfejtette a *Chorea Hungarica* (Magyar táncok) című kompozíciót s azt Kern Aurél, a kiváló zenei író, kamarazenekarra átadogozva a Nemzeti Zenede növendékeivel bemutatta. Érdekes és értékes magyar szerzemény. Sztankó Béla állítása szerint a Löcsén őrzött tabulaturás könyvben még sok ilyenféle régi magyar emlék van, amelyek mind meg kellene fejtjeni és valamelyik fővárosi gyűjteményben elhelyezni.

A *Chorea Hungarica* három tételből áll. Az első: (*allegro*) dudás táne. Szlávós és eléggé alantas népi melódia. A második: kellemes és emelkedett szellemű *allegretto*. Költői kedély érzik belőle, mint a harmadik tételből is (*tempo di marcia*), melynek két ellentétes hangulatú részében sok melódikus ötlet és kedvesség van.

A hetedik *filharmóniai hangversenyen* elismert magyar szerző új művét mutatták be. *Radnai* Miklós írta. A címe: *Öt vers* (szvit nagyzenekarra). Huszonhatodik ópusza ez a szerzőnek, akinek műveit elsősorban a választékosság jellemzi. Az *Öt vers* programzene. Öt nagy emberi érzést fejez ki: Bánat, Vágy, Halál, Élet, Öröm. A tételek élén egy-egy mottószerű vers áll, ezeknek hangulata csendül vissza a zenekarban. Előkelő, érzékeny lélek emelkedett munkája. Melódikája nemes, harmóniai lebilincselők. Hangszerelése meglepő és sokszínű. Az *Öt vers* — öt költemény.

Tarnay Alajos szerzői estjével ismét arról győzött meg mindenkit, hogy a magyar műdal egyik legkívívottabb költője. Egész talentumát, egész munkásságát a dalirodalomnak szentelte. Több mint száz műve hirdeti, hogy milyen nagy lehet valaki a legkisebb zenei formában, a dalformában. Petőfi-szövegek után most Ady költeményei felé fordult. Hús egynéhány Ady-zenésítő művét ismerem. Egy sem az igazi, mert egyik sem emeli a költemények szépségeit, de Tarnay dalai legalább

nem ütik a szöveget. És zeneileg nemes, lelkes, finom sorok.

Tarnay művészetének új állomáshoz érkezett. Szelíd, kedves, csevegő, álmodozó zongorájából most hevület és főként erő tör ki. Zenei szótára értékes anyaggal gyarapodott.

*

Egy igaz magyar művész jubileumáról is szólunk. Most múlt huszonöt esztendeje, hogy *Venczell Béla* az Operaház kötelékébe lépett. Negyedszázad a művészet szolgálatában: megkülönböztetett tiszteletet érdemel. Ha pedig magyar szívvel, magyar kötelességtudással, rendíthetetlen szorgalommal töltötte el valaki: a nemzet szeretetét és háláját nyerte meg magának.

Venczell Operaházunk neveltje. Azok közül az énekesek közül való, akiknek művészetét az Operaház dajkálta és növesztette terebélyessé. Mindent falai közt tanult meg, mint régi nagy énekesünk.

A hangja: ideális mély basszus. Basso profundo. Telt, tömör, nehéz és sötét. Olyan, mint egy kúp, mely csúcsától az alapzatáig szélesedik. Minél mélyebbre száll, annál kiterjedtebben zeng. Két hang híján három oktávás. Mint különlegességet is megcsodálták.

Jó és sokoldalú színész, akinek nem egy szerepét azok közé a felejthetetlen alakítások közé sorozzuk, amelyekről hagyományosan szoktunk beszélni, mint az Operaház mindenkor művészeti díszeiről.

Papp Viktor.

Színházi szemle.

A lefolyt hónapnak színészi tekintetben van egy szomorú eseménye: Kürti József távozása a Nemzeti Színháztól. Egy olyan színész hagyta ott az ország első színpadát, akinek egész alakító egyénisége a klasszikus és nemzeti szellemű darabok bemutatására termett. Amazokra képesítette ábrázolásának nagyvonalúsága, megjelenésének tragikus méltósága, emezekre temperamentumának magyarossága, bizonyos rusztikussága, és e rusztikusságon is átörökölt melegsége. Oedipus királya, Kentje (*Lear király*), Tiborca, Dózsa Györgye (1514), Pongé Kovácsa (*Süt a nap*) a legzavartalanabb, legeggy-